

Spis treści

Przedmowa:

Moja edukacja filozoficzna 3

Ingardenowa wizja ludzkiego świata 5; Działanie a wartości 8;
Filozofia jako etyczny personalizm 12; Godność człowieka 13

I. Roman Ingarden: od jakości do odpowiedzialności

Roman Ingarden — metafizyk wolności 19

Koncepcja metafizyki w «Sporze o istnienie świata» 19; Problematyka wolności człowieka 25; Człowiek a kultura 28; «Jakości metafizyczne» w dziele literackim 32; Ingardena metafizyka wolności 36

Zagadnienie czasu w filozofii Romana Ingardena 40

Pozycja teoretyczna Ingardena 40; Czas w odczycie paryskim z 1937 roku 41; Analiza czasu w zakończeniu eseju «Człowiek i czas» 44; Czas w «Sporze o istnienie świata» 46; Czas a «konstytucja» 47; Czas a «czysta świadomość» 52

Świat a ontologia Ingardena 58

Podział zagadnień filozoficznych związanych ze «sporem o istnienie świata» 59; Sensualistyczna geneza ontologii Ingardena 63; Ingardena wizja świata a jego ontologia 67; Kierunek realizm 77; Ontologia Ingardena a przedmioty intencjonalne 83; Uwagi końcowe 84

Obraz a struktura świadomości 86

Wprowadzenie 86; Ingardena teoria obrazu i jej krytyka 87; Struktura wyglądów w ujęciu Ingardena 88; Struktura doświadczenia zmysłowego 90; Ingardena analiza obcowania z obrazem 94; Wyglądy — podstawowa warstwa obrazu 101; Ingardena koncepcja zmysłowości 105

Problematyka doświadczenia «zewnętrznego» w filozofii Romana Ingardena 107

Zagadnienie «skąd» i «dokąd» filozofa 107; Struktura spostrzegania zmysłowego 108; Przedmiot poznania zmysłowego w *Logische Untersuchungen* Husserla 110; Zagadnienie uprawomocnienia doświadczenia «zewnętrznego» we wczesnych tekstach Ingardena 113; Spór Ingardena z Husserlem o strukturę spostrzegania 116; Problematyka konstytucji w wykładach lwowskich 1926/1927 121; Poziomy świadomości w paragrafie 46 *Sporu o istnienie świata* 129; Krytyka pojęć, związanych z doświadczeniem zmysłowym 133; Sytuacja człowieka poznają-

cego w ostatnich tekstach Ingardena 149; Doświadczenie a rozumienie 153; Podsumowanie: problem fenomenologicznej epistemologii 160

Intencjonalność a ontologia Ingardena 163

Człowiek a świat, w którym człowiek żyje 163; Wizja rzeczywistości ludzkiej Ingardena 164; Intencjonalność według *Badań logicznych* Husserla 165; Racjonalistyczny sensualizm *Badań logicznych* 166; Sensualistyczna geneza ontologii Ingardena 168; Modyfikacje koncepcji odniesienia przedmiotowego w ostatnich tekstach Ingardena 172; Doświadczenie a rozumienie 173

Czy Roman Ingarden był fenomenologiem? 177

II. Karol Wojtyła: Świat osób doskonalących się moralnie

Nowość a tradycyjność filozofii Karola Wojtyły 187

Filozofia Karola Wojtyły a fenomenologia 197

Fenomenologia 197; Droga myśli Karola Wojtyły 198; Fenomenologia moralności 203; Podsumowanie 204

Fenomenologiczne podstawy etyki według Karola Wojtyły 206

Doświadczalny charakter etyki 206; Norma a wartość 207; Przeżycie etyczne a fenomenologia i «początek filozofowania» 210

Epistemologiczne podstawy filozofii Karola Wojtyły 215

To, co w człowieku nieredukowalne 216; Fenomenologia działania 220; Moralność jako właściwie ludzki wymiar bytu 222; Racjonalność człowieka 229; Realizm fenomenologiczny jako podejście całościowe 231; Ku otwartemu racjonalizmowi 233

Człowiek a świadomość 237

Problematyka człowieka w myśli pokartezjańskiej 237; Zagadnienie miejsca świadomości w strukturze człowieka 240; Struktura świadomości a struktura człowieka 247; Świadomość i jej funkcje; przeżywanie a intelektualny model świata 252

Fenomenologia i patologia wolności.

Henri Ey i Karol Wojtyła 258

Świadomość a działanie 260; Potencjalność, świadomość i to, co nieświadome 263; Stawanie się człowieka 266; Byt świadomy w *La conscience* Henri Eya a w *Osobie i czynie* Wojtyły 267

Karola Wojtyły — papieża Jana Pawła II — filozoficzna koncepcja człowieka 274

Potrzeba traktowania człowieka jako całości 274; Czyn jako podstawowe źródło poznania człowieka 274; Dwa różne sposoby działania istot żywych 275; Człowiek jako wolny podmiot swoich czynów 276; Spełnianie się człowieka jako rozwój moralny 277; Człowiek a moralność 277; Wolność człowieka 278; Prawda o dobru 279; Społeczny wymiar człowieka: uczestnictwo 280; Stosunki międzyludzkie «ja–ty» i «my» 280; Społeczeństwo i wspólnota 281; Sens alienacji (wyobcowania) jednostki w społeczeństwie 282; Małżeństwo i rodzina jako najprostsze i podstawowe wspólnoty 283

III Fenomenologia, antropologia, metafizyka

A. „POCZĄTEK FILOZOFOWANIA”

Zagadnienie punktu wyjścia w filozofii a realizm 287

Poznanie a zmysły 303

Sensualistyczna konstrukcja wrażeń w nowożytnym empiryzmie 303; Główne trudności naoczności ejdetycznej (*wesensschau*) Husserla 304; Odczuwanie zmysłowe (*das Empfinden*) według Erwina Strausa 305; Ogólność odczuwania 306; Odczuwanie a spostrzeganie 308; Postawa «konkretna» a «kategorialna» według Gelba i Goldsteina 308; Naoczność a intencjonalność 310; Podsumowanie 313

Fenomenologia a wizja człowieka 316

Zagadnienie metody antropologii filozoficznej 316; Różne rozumienia fenomenologii 319; Zagadnienie opisu fenomenologicznego w antropologii 322; Zagadnienie statusu teoretycznego fenomenologii człowieka 322; «Metoda fenomenologiczna» 325

Fenomenologia jako fundamentalna filozofia

moralna według Stephana Strassera 330

Zagadnienie tego, co «funduje» 331; Jedność świata a wielość bytów 333; Doświadczenie a konstytucja 335; «Współgranie» a konstytucja 337; Świat w przeciwieństwach (*im Widerspruch*) 340; Obszar (*Bereich*) naturalny a świat człowieka 341; Wymiar wysokości 342; Granice filozofii transcendentnej 345; Absolutna odpowiedzialność 347; Wiara rozumowa 349

Fenomenologia jako badanie fundamentalne 353

Husserla «świat, w którym żyjemy» 353; Fenomenologia a koniec historii 356; Fenomenologiczne podstawy perfekcjonizmu 359; Metafizyka a fenomenologia 361

Problematyka rozumienia w ujęciu Danuty Gierulanki	365
Kontekst doktrynalny podstawowych pytań filozoficznych	376

B. CZŁOWIEK A WARTOŚCI

O sytuacji epistemologicznej wartości moralnych	387
Centralna sytuacja wartości moralnych w ludzkim świecie 387; Odpowiedzialność a wartość moralna. Warunki ich możliwości. Konsekwencje metodologiczne 389; Analiza faktów moralnych. Ich nieredukowalność 394; Moralność a rozumność 400; Godność osoby jako podstawa wartości moralnych 403; Czy należy oczekiwać powszechnej zgody w kwestiach moralności 405; Moralność a chrześcijaństwo 407; Podsumowanie 408	
Wartości a osoby	410
Wartości — podstawowa kategoria bytu czy wyraz ontologicznej bezradności? 410; Dietricha von Hildebranda fenomenologiczna klasyfikacja wartości 414; Johna Crosby'ego krytyka tomistycznego bonum 417; Centralność osób w świecie wartości 419; Trzy typy metafizyki 425	
Obraz(y) człowieka przed i po Oświećcimi	427
Obraz czy obrazy człowieka? 427; Dwa schematy człowieka: socjalistyczny i liberalny 427; Doświadczenia obozów koncentracyjnych i ich znaczenie 429; Mit nowożytnej kartezjańskiej nauki 430; Człowiek jako osoba 432; Osoba a społeczeństwo 432; Człowiek jako istota stojąca się 434; Człowiek po Oświećcimi 435	
Godność człowieka	438
Metafizyczny testament Romana Ingardena	448
Metafizyka tego, co istnieje, w <i>Księżeczce o człowieku</i> Romana Ingardena 448; «Dogmatyczna» ontologia a «krytyczna» metafizyka 451; Dobro — jakość, czy rodzaj dynamiki osoby? 453; Świat a «wyższe moce» 454; Racjonalność filozofii jako metafizyki 456	
Informacja o pierwodrukach	458
Indeks osób	460
Nota biograficzna	463
Publikacje Andrzej Półtawskiego	465